Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Sanna-Maria Bertell

17.3.2021

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta U 6/2021 vp

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi digitaalisia markkinoita koskevaksi säädökseksi

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry kiittää tilaisuudesta lausua asiassa.

EK tukee komission esityksen tavoitteita lisätä palveluiden avoimuutta, tukea yritysten tasapuolisempaa kilpailua ja helpottaa uusien alustayhtiöiden markkinoille-pääsyä. Ehdotettu laki koskee ns. portinvartijayrityksiä, joiksi katsottaisiin numeeriset rajat ylittävät yritykset tietyillä sektoreilla. Ominaista portinvartijayrityksille on myös toimiminen loppukäyttäjän ja yrityskäyttäjän välissä. Arviolta 10-15 yhtiötä maailmassa täyttäisi kriteerit.

Digitaaliset markkinat ovat keskittyneet voimakkaan kasvun ja yritysostojen kautta. Markkinavoiman keskittyminen ei tietenkään automaattisesti tarkoita sen hyväksikäyttöä. Tosin etenkin digitaalisilla alustamarkkinoilla se on viime vuosikymmenen ajan johtanut tilanteeseen, jossa käyttäjäyrityksillä ei ole neuvotteluvoimaa tai uusia alustoja ei pääse markkinoille. Tämä asettaa erityisen vastuun näiden yritysten toiminnalle.

EK tukee Suomen kantana esitettyä ja aloitteen tavoitetta tasata kilpailullista pelikenttää, ja esittää alla olevat yksityiskohtaiset huomiot.

Portinvartija-aseman määrittely (Art 3)

Yritykset joutuvat itse päättelemään portinvartija-asemansa numeerisen kriteeristön avulla (Art 3(2)). Tavoitteena ennakoitava ja selkeä kriteeristö on hyvä. Jatkotyössä tulee kuitenkin arvioida, ovatko raja-arvot oikeita. Esimerkiksi 10 000 yrityskäyttäjän kynnysarvo vaikuttaa korkealta EU:n alueella.

Ehdotuksesta kun ei myöskään ilmene, voiko yrityskäyttäjä (engl. *business user*) olla myös luonnollinen henkilö, joka käyttää alustaa vaikkapa vain osittain ansaintatarkoituksessa, vai onko tarkoitus rajata tämä vain oikeushenkilöihin. Esimerkiksi loppukäyttäjät voivat periaatteessa olla molempia. Tämäkin täytyy ottaa kynnysarvojen tarkastelussa huomioon.

Myös toiminnan ulottaminen esimerkiksi kahteen jäsenvaltioon (ehdotetun kolmen sijasta) voisi olla parempi lähtökohta.

Ehdotus antaisi komissiolle vallan osoittaa markkinatutkimuksen perusteella portinvartija-asema yritykselle, joka ei täytä kriteeristöä. Ehdotus on ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta ongelmallinen. Kriteeristöä tulisi mieluummin kehittää edelleen kuin antaa komissiolle ns. vapaat kädet nimetä portinvartijoita. Ei ole myöskään selvää, miten nimettävä yritys voisi tehokkaasti vastustaa nimeämistä ja sen oikeusvaikutuksia.

Portinvartijayritysten velvoitteet (Art 5 ja 6)

Portinvartijoiden velvoitteet ovat joko sellaisenaan noudatettavia (Art 5) tai tapauskohtaisesti määrättäviä (Art 6). Tarkoitus on suojella käyttäjäyrityksiä epäreiluilta kauppatavoilta, avata dataa ja tuoda läpinäkyvyyttä. Jatkovalmistelussa velvoitteiden oikeasuhtaisuutta tulee tarkastella.

Portinvartijoiden ja käyttäjäyritysten osalta täytyy jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota neuvotteluaseman parempaan tasapainoon.

Jatkotyössä tulee arvioida, miten portinvartijoiden velvoitteet tukevat yrityskäyttäjien tasapuolisempaa neuvotteluasemaa tilanteissa, joissa portinvartijayritys käyttää yrityskäyttäjien kautta kerrytettyä dataa tai sisältöä omassa liiketoiminnassaan.

Esimerkiksi tapauskohtaisesti määriteltävien velvollisuuksien Art 6 (a) koskee pidättäytymistä kilpailemasta ei-julkisilla tiedoilla, joita yrityskäyttäjiltä tai niiden loppukäyttäjiltä on saatu. Tältä osin tulisi esimerkiksi arvioida, miten tietoja voi käyttää tasapuolisemmin ilman, että niiden tulisi olla välttämättä julkisia kaikille. Dataan pääsyn periaatteita yhdessä luotuun dataan tulee selventää. Myös velvoitteen harkinnanvaraisuutta tulee tarkastella jatkotyössä.

Etenkin ennakoitavuus ja kriteeristö tapauskohtaisille velvoitteille tulee selventää. Tämä on tärkeää sekä oikeusvarmuuden kannalta, että ennakoitavuuden kannalta niille käyttäjäyrityksille, jotka hyödyntävät Art 6 datanjakovelvoitteita omassa toiminnassaan.